

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupíčkové v právní věci žalobců: a) I. D., b) L. N., proti žalované: Česká advokátní komora, se sídlem Národní 118/16, Praha, v řízení o kasačních stížnostech žalobců a) a b) proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 3. 2022, č. j. 29 A 192/2019-323,

t a k t o :

- I. Žádost žalobce b) o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **s e z a m í t á .**
- II. Kasační stížnosti žalobců a) a b) **s e z a m í t a j í .**
- III. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobci se žalobou podanou u Krajského soudu v Brně (dále též „krajský soud“) domáhali zrušení rozhodnutí žalované o neurčení advokáta k poskytnutí bezplatné právní služby dle § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. V řízení o žalobě požádali o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Shora označeným usnesením krajský soud jejich žádostem nevyhověl. Zamítl žádosti o osvobození od soudních poplatků pro nesplnění podmínek dle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“) a návazně i žádosti o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Soud shledal, že u žalobců nejsou dány předpoklady ani pro částečné osvobození od soudních

poplatků, což má za následek i nemožnost ustanovení zástupce. Plné znění usnesení krajského soudu je přístupné na www.nssoud.cz, a soud na něj pro stručnost odkazuje.

II.

[2] Žalobci a) a b) [dále též „stěžovatelka a)“, „stěžovatel b)“ a společně „stěžovatelé“] napadli usnesení krajského soudu kasačními stížnostmi, kterými se mj. domáhají jeho zrušení.

[3] Stěžovatel b) v kasační stížnosti a v jejích doplněních zejména namítá, že krajský soud žalobcům neustanovil advokáta k právní pomoci, ačkoliv mu musí být zřejmé, že žalobci nejsou s ohledem na výši svých příjmů schopni služby advokáta uhradit. Obsahem kasační stížnosti jsou dále obtížně srozumitelné úvahy bezprostředně nesouvisející s napadeným usnesením, v jejichž rámci stěžovatel b) zřejmě vyjadřuje nesouhlas s rozhodovací činností soudců krajského soudu, Nejvyššího správního soudu, jakož i s činností dalších osob a veřejných institucí.

[4] Stěžovatelka a) v kasační stížnosti rovněž namítá, že žalobci nemají prostředky na úhradu služeb advokáta, což je krajskému soudu známo. Pokud jim tedy krajský soud neustanovil zástupce, zamezil jim v přístupu k soudu. Dále se stěžovatelka a) vymezila proti obsahu rozhodnutí žalované. Shrnula, že řízení, v němž stěžovatelům nebyl žalovanou určen advokát, se týkala úmyslného justičního zločinu soudních osob. Namítá, že krajský soud poukázal na množství sporů vedených stěžovateli a jejich řetězení, aniž by doložil, že některý z těchto sporů nebyl důvodný, respektive že byl řádně projednán. Stěžovatelé se toliko brání zločinům, jež na nich páchá řada osob, včetně soudců krajského soudu a Nejvyššího správního soudu. I obsahem této kasační stížnosti jsou dále obtížně srozumitelné úvahy bezprostředně nesouvisející s napadeným usnesením, v jejichž rámci stěžovatelka a) obviňuje osoby podílející se na činnosti orgánů veřejné moci z trestné činnosti. Stěžovatelka a) navrhuje, aby bylo usnesení krajského soudu zrušeno.

[5] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

III.

[6] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnosti v mezích jejich rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnosti nejsou důvodné.

[8] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval žádostí stěžovatele b) o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Zastoupení advokátem ve smyslu § 105 odst. 2

pokračování

zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), v nynějším řízení není vyžadováno, neboť to se týká řešení procesní otázky. Předmětem přezkumu zde není rozhodnutí krajského soudu ve věci samé či rozhodnutí o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích; srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, bod 29]. Současně je předmětem řízení o této kasační stížnosti otázka takové povahy (posouzení podmínek pro osvobození od soudních poplatků), že k ochraně práv stěžovatele b) není advokáta nezbytně třeba, což je jednou z nutných podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů v řízení o kasační stížnosti (srov. § 35 odst. 10 s. ř. s.), a stěžovatel b) v kasační stížnosti uvedl důvody, pro něž má za to, že napadené usnesení je nezákonné. Proto Nejvyšší správní soud návrh stěžovatele b) na ustanovení advokáta pro řízení o této kasační stížnosti zamítl. Jelikož s podáním kasační stížnosti v této věci není spojena poplatková povinnost, o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval.

[9] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který v řízení před správním soudem doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.*

[10] Z citovaného ustanovení plyne, že účastník může být osvobozen od placení soudních poplatků, pakliže doloží nedostatek prostředků. Prokázání nedobré majetkové situace by tak zpravidla odůvodňovalo alespoň částečné osvobození od soudních poplatků. Nevede však k osvobození od placení soudních poplatků automaticky. Jedná se toliko o předpoklad, při jehož splnění soud následně podle individuálních okolností každého jednotlivého případu zváží, zda jsou zde skutečně důvody pro osvobození daného účastníka (žadatele). Na hodnocení naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků mohou mít tedy vliv i jiné okolnosti, než pouze majetková situace žadatele. V souladu s ustálenou judikaturou může soud přihlídnout též k tomu, zda a popřípadě v jaké míře vede účastník další soudní spory či jiná řízení před orgány veřejné moci, na něž je pravděpodobně třeba vynakládat prostředky (viz např. rozsudek ze dne 24. 7. 2015, č. j. 2 As 153/2015-27). Pro posouzení naplnění podmínek pro ustanovení zástupce pak lze přihlídnout i k charakteru projednávané věci a jeho významu pro účastníka řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003-45). Žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce může být vyhodnocena také jako šikanózní či dokonce představovat zneužití práva. Ani takové žádosti soud logicky nevyhoví (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012-22). Rovněž Ústavní soud zastává názor, že i když by bylo namístě účastníkovi osvobození od soudních poplatků přiznat, může mu obecný soud výjimečně toto dobrodiní odeprít, a to zejména pro povahu sporů, které účastník vede (viz např. usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1837/17, ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. IV. ÚS 978/15, ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. II. ÚS 3928/16, ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. II. ÚS 3378/15 atp.).

[11] Stěžovatelům tedy nelze s ohledem na výše uvedené přisvědčit v tom, že by byl krajský soud povinen jim ustanovit zástupce již jen s ohledem na jejich tíživou finanční situaci. Krajský soud postupoval zcela v souladu s výše uvedenou judikaturou, pokud krom nedobré majetkové situace stěžovatelů (kterou nijak nezpochybnil) posuzoval i další okolnosti projednávané věci, konkrétně povahu sporu, jenž stěžovatelé před krajským soudem iniciovali. Srozumitelně přitom vysvětlil, že stěžovatelé dlouhodobě iniciují soudní spory se státem či jeho jednotlivými složkami, přičemž tak činí ve většině případů způsobem, který nemůže vést k rozumnému cíli, ale jehož výsledkem je pouze řetězení aktů veřejné moci, které stěžovatelé následně vnímají jako osobní křivdu. V napadeném usnesení poukázal krajský soud na řadu konkrétních případů, v nichž se stěžovatelé před krajským soudem domáhali ochrany proti domněle bezprávnému jednání Ministerstva spravedlnosti, nejvyššího státního zástupce, krajského státního zástupce v Brně, okresní státní zástupkyně v Kroměříži, předsedy Okresního soudu v Kroměříži, policie atd., přičemž vznesené nároky byly opakovaně vyhodnoceny jako zjevně nereálné nebo nesrozumitelně artikulované. Zdůraznil, že osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich práv a právem chráněných zájmů), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 10. 2015, č. j. 6 As 216/2015-10). Takovou povahu však předmětný spor dle krajského soudu nemá.

[12] Nelze než uzavřít, že krajský soud posoudil žádost stěžovatelů o osvobození od soudních poplatků ve světle okolností projednávané věci přiléhavě. Jeho postup odpovídá tomu, který byl uplatněn v dalších obdobných věcech (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ve věcech sp. zn. 9 As 50/2019, sp. zn. 4 As 221/2019, sp. zn. 2 As 159/2021, sp. zn. 7 As 231/2021, sp. zn. 7 As 281/2021 atp.). Se stěžovateli nelze souhlasit v tom, že by odůvodnění napadeného usnesení neslo znaky pomluv či osobní dehonestace. Argumentace krajského soudu je korektní, věcná a podložená konkrétními zjištěními, z nichž jsou vyvozeny adekvátní a přiměřené právní závěry. Stěžovatelka a) ostatně ve své kasační stížnosti potvrzuje, že stěžovatelé skutečně usilovali u žalované o určení advokáta pro opětovné vedení dalšího z řady civilních sporů vyvolaných domnělou trestnou činností, která má být vůči nim páchána. Nynější spor se tedy typově nijak neliší od většiny sporů stěžovatelů vedených vůči osobám podílejícím se na činnosti orgánů veřejné moci, které, nesdílejí-li názor stěžovatelů, jsou označeny za „zločince“. Konkrétní subjektivní práva, o jejichž soudní ochranu by se mělo jednat, se již z těchto sporů vytrácejí. Stěžovatel b) pak na tuto argumentaci krajského soudu prakticky nijak konkrétně nereagoval.

[13] Nejvyšší správní soud nad rámec dodává, že námitku podjatosti soudce je třeba uplatnit ve lhůtě jednoho týdne ode dne, kdy se účastník řízení o podjatosti dozvěděl, přičemž podjatost nelze spatřovat v postupu soudce v dané věci či jiných věcech (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 7. 2014, č. j. Nao 232/2014 - 18, ze dne 21. 10. 2014, č. j. 8 As 136/2014-67, ze dne 9. 1. 2017, č. j. 8 As 1/2017-10, ze dne

pokračování

30. 3. 2017, č. j. 1 As 126/2017-9 atp.). Konkrétně stran stěžovatelky a) lze odkázat např. na nedávné usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 1. 2022, č. j. Nao 222/2021-269.

[14] Pokud pak stěžovatelé navrhovali zahájení kárného řízení, konstatuje soud, že Nejvyšší správní soud je sice kárným soudem podle § 3 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů (dále jen zákon č. 7/2002 Sb.), kárné senáty zdejšího soudu však rozhodují až o kárných návrzích podaných kárnými navrhovateli. Podle § 8 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb. jsou přitom oprávněni podat návrh na zahájení kárného řízení o kárné odpovědnosti soudce: a) prezident republiky proti kterémukoliv soudci, b) ministr spravedlnosti proti kterémukoliv soudci, c) předseda Nejvyššího soudu proti kterémukoliv soudci tohoto soudu a dále proti soudci soudu nižšího stupně jednájícího ve věcech patřících do pravomoci soudů, v nichž je Nejvyšší soud vrcholným soudním orgánem, d) předseda Nejvyššího správního soudu proti kterémukoliv soudci tohoto soudu a proti soudci soudu nižšího stupně jednájícího ve věcech patřících do pravomoci soudů, v nichž je Nejvyšší správní soud vrcholným soudním orgánem, e) předseda vrchního soudu proti kterémukoliv soudci příslušného vrchního soudu a dále proti soudci soudu nižšího stupně, f) předseda krajského soudu proti kterémukoliv soudci příslušného krajského soudu a proti soudci okresního soudu, g) předseda okresního soudu proti soudci příslušného okresního soudu a proti soudci jiného okresního soudu. S ohledem na to se Nejvyšší správní soud v dané věci nemohl zabývat ani podnětem ke kárnému řízení s předsedkyní senátu krajského soudu 29 A. Podnět je třeba uplatnit u příslušného kárného navrhovatele, který je, shledá-li takové důvody, kompetentní dále postupovat dle zákona č. 7/2002 Sb. Výše uvedené přiměřeně platí i pro další v kasačních stížnostech označené soudce. Ze spisu přitom nevyplývá, že by se na vydání napadeného usnesení (které je předmětem kasačního řízení) jakkoliv podílel předseda Krajského soudu v Brně či jiné osoby. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že je oprávněn posuzovat pouze zákonnost, resp. bezvadnost kasační stížnosti napadeného usnesení. Není oprávněn posuzovat stížnosti na policejní orgány, orgány státního zastupitelství atp.

[15] Ani na základě žádné další stížní argumentace neshledal soud důvod ke zrušení napadeného usnesení. Krajský soud postupoval v mezích právní úpravy a navazující judikatury. Nejvyšší správní soud neshledal ani existenci vad, ke kterým je povinen přihlížet ex offio (srov. např. § 109 s. ř. s.).

[16] Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud kasační stížnosti zamítl podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s.

[17] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelé v řízení úspěch neměli, proto jim nevzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. prosince 2022

Tomáš Foltas
předseda senátu